

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/256
Toplantı Tarihi/Sayısı : 1.9.2022/16
Karar Numarası : 2022/586
Başvuran : G. İ.
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Sağlık Bakanlığı
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; ortopedik engeli bulunan başvuran hakkında sürücü olamayacağı yönünde verilen sağlık raporunun engellilik temelinde ayrımcılık teşkil ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuruda sıralanan iddialar şu şekildedir:

a. Başvuran; engelli olduğunu, 01.01.2016 tarihinden itibaren H sınıfı (engelli) sürücü belgelerinin kaldırıldığını, H sınıfı sürücü belgesi bulunan engelli bireylerin kullanmaya yetkili olduğu araç cinsine göre H sınıfı sürücü belgelerinin A veya B sınıfı sürücü belgesi ile değiştirmesinin zorunlu olduğunu, kendisinin de bu uygulamaya tabi olduğunu,

b. Özel tertibatlı araç kullanması gereken kişilerin engelli sürücü belgesi almak için uzman görüşü içeren sürücü sağlık raporu alması gerektiğini, bu nedenle aile hekimliği birimine başvuru yaptığını, aile hekimliği birimi tarafından düzenlenen rapor ile uzman hekim muayenesine yönlendirildiğini, ... Devlet Hastanesinde görevli uzman hekim/hekimler tarafından yapılan muayene neticesinde ise komisyona sevk edildiğini, komisyon tarafından Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik'te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in 8'inci maddesinin ikinci fıkrasının b bendi gereği sürücü olamayacağına karar verildiğini, komisyon kararına itirazına rağmen sonucun değişmediğini,

c. Mezkûr Yönetmelik'in 8'inci maddesi gereğince uzmanlara kanaat tanınmasının İnsan Hakları Eylem Planı'nda öngörülen hukuk güvenliği ve kazanılmış hakların korunması ilkelerine aykırı olduğunu, kendisi ile aynı engele sahip bireyler hakkında başka bir ilde oluşturulan komisyon tarafından konuyla alakalı olumlu karar verilirken; farklı bir ilde oluşturulan komisyon tarafından kendisi hakkında olumsuz karar verildiğini, Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik'in ilgili hükümlerinin komisyonlar tarafından adil bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini iddia etmekte ve engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığın önlenmesi için gerekli işlemlerin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Bakanlıktan alınan yazılı görüşte muhatap:

a. Mevzuat çerçevesinde sürücü ve sürücü adaylarının muayenelerinin yapılmasının zorunlu olduğunu, Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları İle Muayenelerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik kapsamında kişinin özel tertibatlı araç kullanması gerektiği durumlarda kişilerin il sağlık müdürlüğü bünyesinde oluşturulacak komisyona sevk edilmesi gerektiğini, komisyon tarafından özel tertibat kod numarası ile hangi sınıf sürücü belgesi alabileceği belirlendiğini, bu uygulama ile özel tertibat gereksinimi olan durumlarda sürücülerin sağlık ve teknik donanım gereksinimlerini belirlemede standart oluşturmanın amaçlandığını,

b. Kişilerin hak kaybına uğradıklarını düşünmeleri halinde ise raporlara itiraz imkânının tanındığını, başvuran

hakkında tesis edilen işlem bakımından sürücü raporlarına itiraz süreçlerinin sonuna kadar işletildiğini,

c. Dirsek ampütasyonuna sahip iken diğer uzuvlarında araz ve fonksiyon kaybı olmayanların açıkça sürücü olamayacağına dair mevzuatta kesin bir hüküm olmadığından başvurana yeni sürücü rapor izni verilmesi ve başvuranın sağlık şartları yönünden yeniden değerlendirilmesine dair il sağlık müdürlüğüne bilgi verildiği ifade etmiştir.

4. Muhataptan alınan görüş başvurana iletilmiş ve konuya ilişkin yazılı görüşü talep edilmiştir. Başvuran Kurumumuza elektronik posta ile ilettiği görüşte başvuruya konu sürece ilişkin yazışmaları sunmuştur.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir: "*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...) (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürhüleri, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.*"

6. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendine göre; "*doğrudan ayrımcılık, bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi*" ifade eder.

7. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesinde ayrımcılık yasağı: "*(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.*" şeklinde hükme bağlanmıştır.

8. Mezkûr Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında, ayrımcılık türleri "*a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık*" olarak sıralanmıştır.

9. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.*"

10. Mezkûr Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun, "*Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" le görevli olduğu düzenlenmiştir.

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 52'inci maddesi "*Başkan, incelemenin özelliğine göre, 51 inci maddeye göre ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvurucunun görüşlerinin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma; insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi, mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebilir veya mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde olabilir. Uzlaşma, ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuranın görüşlerinin alınmasından sonra en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturamada ya da davada delil olarak kullanılamaz.*" şeklindedir.

12. Mezkûr Yönetmelik'in 65'inci maddesine göre: "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

13. Mezkûr Yönetmelik'in "Uzlaşma kararı" başlıklı 71'inci maddesi ise şöyledir: "*Başvuru konusu talebin hakkında başvuru yapılan ilgili tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi hâlinde veya başvurunun 52'nci maddeye göre çözüme kavuşturulduğunun anlaşılması halinde uzlaşma kararı*

verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

14. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasında "*Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.*" hükmü bulunmaktadır. Bu çerçevede ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan başvuran tarafından yapılan başvuruya ilişkin ön inceleme neticesinde konunun, Kurumumuzca esas incelemesi yapılabilecek bir başvuru olarak değerlendirilebileceği sonucuna varılmıştır.

15. Somut başvuruda başvuran; engelli olduğunu, H sınıfı (engelli) sürücü belgelerinin kaldırıldığını, engelli bireylerin kullanmaya yetkili olduğu araç cinsine göre, H sınıfı sürücü belgelerinin A veya B sınıfı sürücü belgesi ile değiştirmesinin zorunlu olduğunu, bunun için sağlık raporu alınması gerektiğini, rapor almak için aile hekimine başvurduğunu, aile hekimliği birimi tarafından düzenlenen rapor ile uzman hekim muayenesine yönlendirildiğini, uzman hekimin ise ne tür araçları kullanıp, kullanamayacağına dair kısıtlama kodları, özel tertibat kod numarası ile hangi sınıf sürücü belgesi alabileceğinin belirlenebilmesi için kendisini mevzuat kapsamında oluşturulan komisyona sevk ettiğini, komisyon tarafından sürücü olamayacağına karar verildiğini, komisyon kararına itirazına rağmen sonucun değişmediğini, komisyonlar tarafından adil bir şekilde değerlendirme yapılmadığını ve engellilik temelinde ayrımcılığa uğradığını iddia etmektedir.

16. Muhatap tarafından sunulan görüş yazısında ise başvuran hakkında mevzuat kapsamında işlem yapıldığı, mevzuat ve uygulamanın özel tertibat gereksinimi olan durumlarda sürücülerin sağlık ve teknik donanım gereksinimlerini belirlemede standart oluşturmayı amaçlandığını, hak kayıplarının yaşanmaması için raporlara itiraz imkânının tanındığı, başvuran hakkında tesis edilen işlem bakımından sürücü raporlarına itiraz süreçlerinin sonuna kadar işletildiği, dirsek ampütasyonuna sahip iken diğer uzuvlarında araz ve fonksiyon kaybı olmayanların açıkça sürücü olamayacağına dair mevzuatta kesin bir hüküm olmadığından başvurana yeni sürücü rapor izni verilmesi ve başvuranın sağlık şartları yönünden yeniden değerlendirilmesine dair il sağlık müdürlüğüne bilgi verildiği ifade edilmiştir.

17. Dosya kapsamında ... İl Sağlık Müdürlüğünden başvuran tarafından müdürlüğe yapılan bir başvuru olup olmadığı, başvuran adına yeni sürücü rapor izni veya sağlık şartları değerlendirme raporu tanzim edilip edilmediği hususlarına ilişkin bilgi ve belge istenmiştir. ... İl Sağlık Müdürlüğü tarafından sunulan cevabi yazıda Sağlık Bakanlığının e-rapor sistemi sürücü raporları modülünde başvuranın kimlik numarası ile yapılan sorgulamada ... İl Sağlık Müdürlüğü ... İlçe Sağlık Müdürlüğü Sürücü Komisyonu tarafından 14.06.2022 tarihli engelli B sınıfı sürücü olur kararlı sürücü adayları ve sürücüler için sağlık raporu düzenlendiği, söz konusu raporun Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünde kullanıldığı tespit edildiği belirtilmiş ve başvuran hakkında yapılan tüm iş ve işlemlere ait evraklar ve son tarihli sürücü raporu ile e-rapor ekran görüntüsü ekte gönderilmiştir.

18. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 71'inci maddesi uyarınca Kuruma yapılan başvuruların uzlaşma ile sonuçlandırılması mümkündür. Bu bağlamda mevzuat hükümleri ve açıklamalar birlikte değerlendirildiğinde; başvuranın sağlık raporu talebinin engellilik temelinde ayrımcılık iddiasına muhatap Sağlık Bakanlığı tarafından yerine getirildiği, başvuran hakkında engelli B sınıfı sürücü olur kararlı sürücü adayları ve sürücüler için sağlık raporu düzenlendiği ve sağlık raporu örneğinin sunulduğu anlaşılmaktadır. Nitekim başvuru konusu taleplerin muhatap tarafından yerine getirildiği ve sağlık raporu tanzim edildiğinin başvuran tarafından da teyit edildiği anlaşılmaktadır. Tüm bu hususlar karşısında başvuran tarafından ileri sürülen talep konusunun muhatap tarafından yerine getirildiği anlaşılmakla somut başvurunun uzlaşma ile sonuçlandığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuruda UZLAŞMA KARARI VERİLMESİNE,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 01.09.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

Av. Aışan TİRYAKİ

Daire Başkanı

Dilek ERTÜRK

Üye

Muhammet Ecevit CARTİ

Üye

İsmail AYAZ

Üye

Saffet BALIN

Üye